

Streszczenie rozprawy doktorskiej – *Filozofia Społeczna Róży Luksemburg*

Głównym celem rozprawy doktorskiej zatytułowanej *Filozofia Społeczna Róży Luksemburg* jest polemika z głównymi dotychczasowymi tendencjami interpretacyjnymi, które określają bohaterkę rozprawy bądź to jako doktrynerską myślicielkę ściśle związaną z II Międzynarodówką Socjalistyczną, którą cechował dogmatyzm i brak oryginalnego wkładu do materializmu historycznego; bądź to jako twórczynię swoistego nurtu zwanego „luksemburgizmem”, którego swoistymi wyróżnikami miałyby być przywiązanie do wartości demokratycznych, pacyfizmu, potępienie przemocy i autorytaryzmu, jak również postaw patriotycznych. Staramy się udowodnić, że Róży Luksemburg nie da się zasufladkować w ten sposób, ponieważ była ona charakterystyczną przedstawicielką ówczesnego marksizmu ortodoksyjnego – była wierna wytycznym metodologicznym sformułowanym przez Karola Marksa i Fryderyka Engelsa i rewolucyjnego, to znaczy, że innymi słowy reprezentowała ona dokładnie ten sam nurt filozofii marksistowskiej, co przeciwstawiani jej w wielu dotychczasowych interpretacjach Włodzimierz Lenin, czy Lew Trocki. Chcemy pokazać, iż wszystkie jej rzekome odchylenia od marksizmu ortodoksyjnego i rewolucyjnego wynikały z konkretno-historycznych sytuacji, z jakimi miała do czynienia i w ramach których tworzyła swoje pisma musząc odpowiednio stosować materializm historyczny do zmiennych warunków dziejowych. W pierwszym rozdziale przeprowadzono analizę jej stosunku do dialektyki oraz materializmu historycznego. W jego ramach sprawdzono jej stosunek do głównych problemów marksizmu jak kwestia determinizmu, dynamiki i siły napędowej historii społecznej, posługiwania się poszczególnymi kategoriami dialektycznymi jak całość i sprzeczność, komunizmu pierwotnego, czy wizji społeczeństwa post-kapitalistycznego. W rozdziale drugim zaprezentowano jej optykę w kwestii narodowej udowadniając, że Róża Luksemburg nie była co do zasady przeciwniczką niepodległości proletariatu polskiego, lecz jej stanowisko było ruchem taktycznym wynikającym z konkretno-historycznej analizy bieżącej sytuacji. Ponadto skonfrontowano jej poglądy ze stanowiskami Lenina, Stalina i Borochowa dowodząc istotnych zbieżności pomiędzy Luksemburg a Leninem. Rozdział wieńczy analiza wpływu stanowiska Luksemburg na polski ruch komunistyczny oraz przegląd współczesnej recepcji. Tematyką trzeciego rozdziału była prezentacja polskiej marksistki jako postaci zasłużonej dla feminizmu socjalistycznego. W tym celu przedstawiono egzegezę jej poszczególnych wypowiedzi oraz przytoczenia faktów biograficznych świadczących o tym, że wspierała walkę kobiet o emancypację, choć w ramach marksistowskiego paradygmatu. Innym problemem tego rozdziału była polemika ze współczesną recepcją feministyczną, która traktuje Luksemburg głównie jako symbol, a jej wypowiedzi jako ornament

wzbogacający stanowiska, które są z gruntu sprzeczne z przekazem polskiej rewolucjonistki w kwestii kobiecej. Rozdział czwarty przedstawia jej filozofię reformy i rewolucji udowadniając w ten sposób tezę, że autorka była konsekwentną rewolucjonistką. Co więcej zbadano również jej stosunek do Lenina, partii bolszewickiej i rewolucji październikowej udowadniając, że rozbieżności pomiędzy poglądami bolszewików a poglądami autorki *Akumulacji kapitału* miały charakter taktyczny i były dużo mniej znaczące niż wskazuje na to literatura przedmiotu. Skomentowano również toczące się współcześnie na ten temat debaty. W zakończeniu przytoczono ogólne konkluzje dotyczące wad i zalet myśli filozoficznej Róży Luksemburg, jak również omówiono jej wpływ na współczesną lewicową filozofię polityki – od postmarksizmu, poprzez operaizm i postoperaizm kończąc na współczesnych nurtach neomarksistowskich. W ten sposób unaoczniono fakt, że problemy którymi zajmowała się Luksemburg około stu lat temu wciąż są żywotne i wzbudzają kontrowersje w debacie filozoficznej o współczesnej polityce lewicowej.

Damian Winczewski

Gdańsk 21.06.2018 r.